

Oponentský posudek

Simona Zaplatílková, Vývoj obce Martinice v Krkonoších po roce 1850. Bakalářská práce, Pedagogická fakulta Univerzity v Praze, Vedoucí práce B. Zilynskyj, 2011. 76 s. + přílohy

Simona Zaplatílková volila ke své bakalářské práci téma z regionálních dějin; přesněji pak 100 let vývoje obce Martinice v Krkonoších, ještě přesněji roky 1848-1948. (Jde tedy o drobnou odlišnost mezi obsahem a názvem práce).

Cílem práce bylo – jak sama uvádí: „souhrnné zmapování jednoho století vývoje obce a zjištění, která z dílčích etap v jeho rámci byla pro obec nejdůležitější z hlediska jejího rozvoje.“ (s. 6)

Z tohoto důvodu je práce členěna na „dva okruhy“ (s. 6). První okruh se věnuje ve čtyřech kapitolách historii obce ve zmiňovaném období, vč. přesahu ke starším dějinám. Výklad je chronologický, mezníky jsou pak voleny tradičně: kap. 1. - Historie před rokem 1848, kap. 2 roky - 1848-1918, kap. 3 - roky 1918-1938, kap. 4 - léta 1938-1948. Druhému okruhu se věnují kapitoly dvě (nikoliv 3, jak je zmiňováno v textu). Detailněji jsou zde postupně rozebrány „spolkový život“ a vývoj školství v obci; či přesněji řečeno historie několika „institucí“ a to divadelního spolku Klicpera, místní sokolské jednoty a obecné školy. Toto členění, byť se zdá rozumné, je nejspíše dáno prameny a chybí zřejmější logická návaznost mezi oběma okruhy.¹

Zaplatílková volila ke své práci několik základních primárních pramenů a to: Pamětní knihu obce Martinice (soukromý archiv) a materiály uložené ve Státním okresním archivu v Semilech (Pamětní knihu martinické školy, protokoly o schůzích školní rady v Martinicích, zápisy ze schůzí učitelského sboru obecné školy v Martinicích), dále měla k dispozici Kroniku spolku divadelních ochotníků Klicpera a Pamětní kroniku TJ Sokol Martinice.

Zcela stranou zůstal regionální tisk, jehož šlo bezpochyby použít přinejmenším pro dokreslení a pochopení důležitých událostí: otevření nádraží či školní budovy, ohlas stávek, odhalení soch (např. zmiňovaného K. H. Borovského - s. 30), oslav historických výročí, průběh a hodnocení slavnostní, včetně dalších aspektů místního života.

¹ V této souvislosti lze uvést následující dva příklady: 1) Učitel František Janota byl přeložen ve školním roce 1940-1941 do Roztok (s. 69) x František Janota byl zatčen v roce 1940 gestapem pro svou odbojovou činnost (s. 33); 2) Popis událostí roku 1938 na dvou místech práce s. 32 a s. 47.

Zcela nevyužita zůstala i dnes oblíbená „oral history – mluvená historie“. Je to překvapující i proto, že autorka sama píše v kapitole o školství, že na F. Rydvala z Jilemnice „*kdekdě ještě dnes vzpomíná*“ (s. 66). Poznámka, čím je toto tvrzení podloženo, však chybí.

Chybí i práce s ikonografickými prameny, fotografiemi, pohlednicemi.

Pramennou základnu by bylo možné bez větších potíží rozšířit o další krásnou i odbornou literaturu a to především k dějinám širšího regionu Jilemnicka.² Celkovému příliš popisnému charakteru práce by to jen prospělo.

Další kritické připomínky, které se práce budou týkat, dělím na 5 bodů, a to z důvodu lepší možnosti obhajoby.

1) Při samotném zpracování práce zcela chybí úvodní „krajinomalba“, jež je od dob Braudelových zcela zásadní součástí každé regionální práce. Jak je jinak možné pochopit místní odlišnosti, život obyvatel, jejich způsob obživy? Vždyť bez těchto otázek je poznání vývoje obce velmi omezené. Z tohoto důvodu lze jenom litovat, že autorka nerozvinula první odstavec úvodu (s. 6). Už jenom nadmořská výška (482,9 m n. m. !) musí mít určující vliv na vývoj obce. U života obyvatel by bylo vhodné se zastavit i v kapitole 2.1, která – i přes svůj název – se na něj soustředí pouze na šesti řádcích.

2) Tematicky by se dala práce obohatit o přesnější dokreslení poměru rodu Harrachů k obci a regionu (Otto Harrach prodává Sokolu Martinice les, jaký je dopad pozemkové reformy na tyto vztahy?) a dále např. o rozvoj turistického ruchu (na s. 18 je tato otázka zmíněna pouze na 2 řádcích). Nedostatečně je dle mého názoru řešena i otázka německé menšiny či pohraničí. Vždyť i v citovaném dopise R. Medka, se o martinických dětech píše jako o „vy, tam v pohraničí“ (s. 67) a do obecné školy chodí v meziválečném období i německé děti.³

3) Badatelsky „nevytěženy“ zůstaly rozhodně zajímavé poznámky o dobovém přijetí vzniku martinického sokola či negativní pohled na elektrifikaci obce.

4) Z formálního hlediska je nutno říci, že práce obsahuje některé jazykové nedostatky (jde především o shodu podmětu s přísudkem), přílišné opakování slov (s. 14, s. 20, s. 23, s. 46).

² Jako nepřilíš logické se jeví členění seznamu použité literatury, kde jsou abecedně seřazeny jak dobové adresáře, tak všeobecné publikace k obecným dějinám.

³ Nelze proto souhlasit s tvrzením, že jde o „část země, kde by Němce hledal jen ztěžka“ (s. 32). Ale bylo by vhodné opřít se o oficiální prameny např. Statistický lexikon obcí v Republice československé. Díl I. Země Česká (Praha, Orbis 1934); či časopis Československá statistika, řada VI., sešity 7-14 (Praha, Státní úřad statistický 1934-1938).

Bylo by také dobré sjednotit psaní měsíců (zda slovem či číslovkou) a způsob psaní poznámek - používání mezeríku, čárek a teček je v poznámkách skutečně dosti nejednotné a budí dojem spěchu.⁴

5) Za pozitivní body práce lze považovat její založení na primárních pramenech, současně je však nutno konstatovat, že je na nich autorka zcela závislá a nedokáže se dobrat vlastní pramenné kritice. Závislost na prameni je zcela zřejmá v kapitole školství, kde text přechází z vyprávění v minulém čase do historického přítomnosti zcela bez jasné souvislosti. Podobně je tomu o kapitoly týkající se divadelního spolku. Autorka si zde nepoloží elementární otázky o vztahu mezi volbou repertoáru a dobou.⁵

Z tohoto důvodu jsou pak studované události, které měly „přispět k rozvoji obce“ pouze výčtem - a to je ještě poněkud chaotickým - jednoznačných faktů. Je zcela jasné, že vznik parní tkalcovny má na vývoj města výrazný dopad. Co tato událost však skutečně pro obec znamenala, se nedovíme. Autorka sice píše o zlepšení životních podmínek obyvatel, ale současně říká, že se zde pracovalo až 11 hodin denně, jak si pak vysvětluje stávkové hnutí, propukající ve chvíli, kdy se má obyvatelům dařit lépe?⁶ V čem tedy přispěla tato událost k rozvoji obce? V čem přispělo k témuž zřízení farmy živé zvěře?

Lze se rozhodně ztotožnit s tvrzením, že zásadní dopad měla stavba železnice. Dopady této stavby však opět nejsou příliš studovány. Dobře volená citace z knihy *Petrolejové lampy* je vzápětí otupena konstatováním, že úryvek sice charakterizuje situaci, ale nemá historickou hodnotu? Co tím chce autorka konkrétně říci, není zcela zřejmé (s. 21).

Všechny výše uvedené kritiky vedou k závěru, že předložená práce sice může být připuštěna k obhajobě, ale aby byla hodnocena známkou „dobře“.

V Praze 10. května 2011

PhDr. Jiří Hnilica

⁴ Také volba grafů a příloh se nezdá vždy přesvědčivá. Graf na s. 15 je doveden pouze do roku 1930 a nikoliv do roku 1950, což samozřejmě snižuje jeho vypovídací hodnotu. Na s. 15 je tabulka se jmény starostů, kterou bych jednoznačně radil do přílohy práce, nebo by měla být také rozvedena na celé studované období.

⁵ Nesouvisí kritika divadelního představení v roce 1934 (s. 47) se změnou ředitele spolku či s preferencemi toho, kdo kroniku spolku psal?

⁶ Podobných nelogických závěrů je v textu více. Je opravdu možné spojit nárůst počtu obyvatel se stavbou železnice, když tato vzniká až v 90. letech? (s. 14). S válkou má klesat počet nezaměstnaných, není tomu naopak? (s. 23). Místní dřevorubce potkala katastrofa v podobě lesní kalamity, ale současně vybraná citace hovoří o šťastných letech, neboť množství práce v lese výrazně narostlo (s. 29-30). Jak souvisí problematika sociální a náboženská se zákonem 61/1918 Sb. z. a n.?